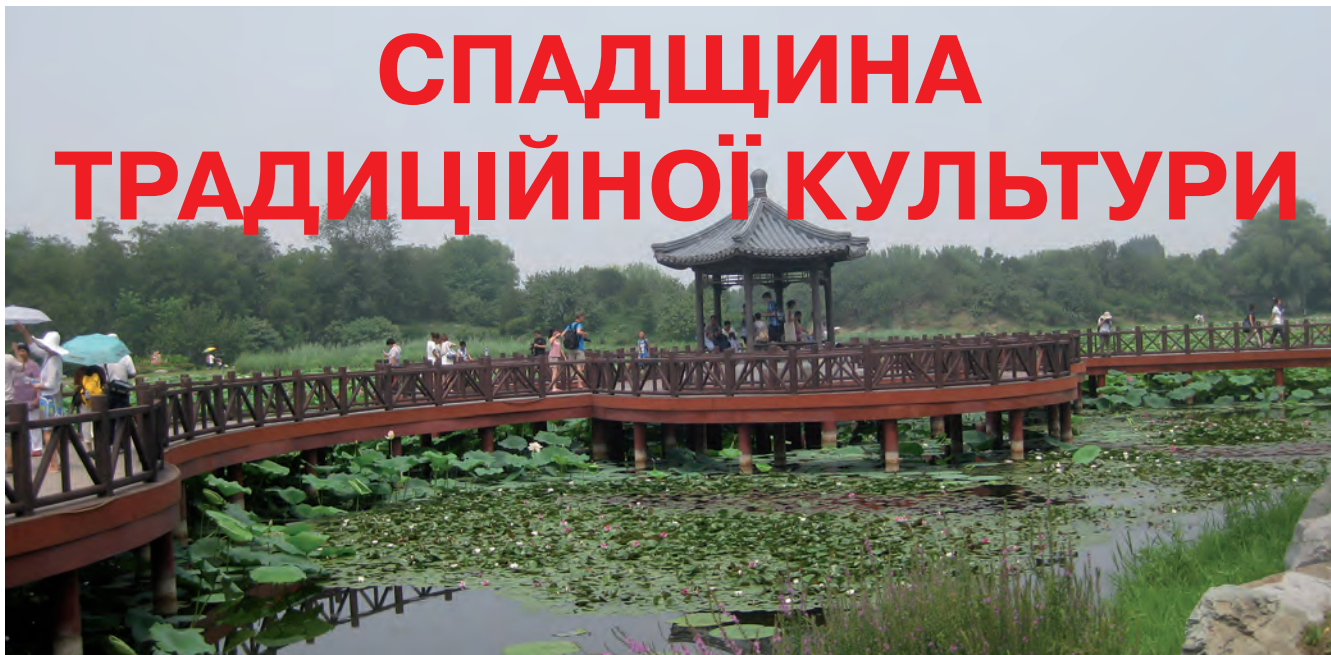

СПАДЩИНА ТРАДИЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Марина Вдовиченко
викладач китайської мови
кафедри мов та цивілізацій
Далекого Сходу
Київського національного
лінгвістичного університету,
м. Київ

Що таке Китай сьогодні? Якою бачать країну шовку люди нині? Що розповідає нам країна, яка налічує найбільшу кількість населення на Землі — 1 млрд. 400 млн.?

Перш за все, бачимо велику кількість постійно зростаючих хмарочосів. Майже кожен житель земної кулі користується продукцією китайського виробництва, не важливо, чи це взуття, чи це ноутбук. Усе це вироблено в Китаї, що вказує на дуже швидкі темпи розвитку та "поглинання" усіх ринків світу!

Усі чули про Пекін, Шанхай та Гонконг і знають, що люди низького зросту, з вузькими очима та жовтуватою шкірою й дуже полюбують їсти рис! Але, щоб зрозуміти аспекти життя дітей **Конфуція**, щоб глибше відчувати китайську душу, потрібно зануритися в історію, в минуле Китаю. І при цьому не можна ігнорувати мови народу, адже вона віддзеркалює і характер народу, і принципи життя, і звички, і традиції. Завдяки цим знанням можна зрозуміти думки китайця і передбачити події через 20 років.

Китайська мова — одна з найскладніших та стародавніх мов світу. Ця мова представлена сукупністю діалектів, які дуже різняться між собою, проте є однією з шести офіційних та робочих мов Організації об'єднаних націй (ООН). Цікавим фактом є те, що китайську мову занесено до "Книги рекордів Гіннеса", як одну з найскладніших мов світу. Кожен, хто хоч раз стикався з цією мовою, або чув про неї з уст інших людей, одразу вкаже на писемність — найскладнішу складову в китайській мові. Це — безперечно! Маленькі малюнки, які називають "ієрогліфи", дійсно вражають і їх важко запам'ятати. Якщо брати до уваги, що порядок написання ієрогліфів теж дуже важливий, це взагалі пригнічує кожну людину, яка прагне вивчити китайську мову! Але не тільки в писемності відображається китайська натура. Слід звернути увагу і на мовлення, зокрема фразеологію. Це та частина мови, яка не лише забезпечує естетичне й лексичне різноманіття, а й, певною мірою, повідомляє про історію та характер народу.

Більшість китайських приказок та ідіом складають вирази давньокитайської писемної мови — **веньянь**. Китайські ідіоми (ченной, **成语**) — найцінніша спадщина традиційної культури Китаю, що дозволяє краще зрозуміти його історію та культурне коріння. Ідіоми передають мудрість народу, зібрану за весь період його розвитку. Ідіома — це сталий вираз із глибоким змістом, що використовується у повсякденній мові. Кожна ідіома поширювалася усно (з уст в уста) поміж людей та містила погляди китайців на життя та суспільство.

Наприклад, ідіома: **明辨是非**

明 míng (мін) — ясно;
 辨 biàn (бьєн) — розрізняти;
 是 shì (ши) — правильно, так;
 非 fēi (фей) — погано, помилка.

Вона має таке значення: людина знає (розрізняє) що добре, а що погано.

В основі традиційної культури Піднебесної лежать такі якості, як чесність, мудрість, вірність та доброзичливість. Саме вони червоною ниткою проходять через усі китайські ідіоми.

Ідіома: 天衣无缝

天 tiān (тянь) — божественний;
 衣 yī (і) — одяг;
 无 wú (у) — не мати чого;
 缝 fēng (фєн) — шов.

Ця ідіома позначає бездоганне виконання чогонебудь. Зміст вислову вказує на характер мудрих китайців — робити будь-яку справу потрібно досконало.

Наступний вираз — 勤学苦练 ідіома зі значенням: ретельно (завзято) вчитися. Отже, життя та звички народу тісно переплітаються з мовою, бо відомо, як наполегливо вчать китайці, як старанно вони "гризуть граніт науки" аби досягти високих результатів. Перш за все, ця етнічна риса закладена генетично в представників найпрацьовитішої нації світу, хоч конкуренція при працевлаштуванні також сприяє старанному навчанню китайців.

З огляду на написання ідіоми важко зрозуміти її значення. Для цього потрібно розглянути значення кожної складової, тобто значення кожного окремого ієрогліфа. Дуже поширені скорочення слів, відповідно із виразу беруть лише один ієрогліф. Отже, ідіому 勤学苦练 можна розкласти так:

1. 勤 → 勤奋 (qín fèn) — ретельний, наполегливий;
2. 学 → 学习 (xué xí) — вчитися;
3. 苦 → 刻苦 (kè kǔ) — завзято, наполегливо;
4. 练 → 训练 (xùn liàn) — тренувати.

Зазвичай, ідіоми (成语) містять 4 ієрогліфи. Вони мають глибоке значення, і, певною мірою, відображають багато аспектів. Ідіома 开卷有益 означає:

开 kāi (кай) — відкривати;
 卷 juǎn (цзюан) — книга, рукопис;
 有 yǒu (йо) — мати щось;
 益 yì (і) — користь.

Це один із виразів, зміст якого можна здогадатися: відкрити книгу — є користь. Тобто читати завжди корисно, усяке читання корисне. Знову стикаємося з бажанням китайців культурно збагачуватися, цьому вони навчають своїх дітей змалку.

Запам'ятати вираз із 4 ієрогліфів не просто, враховуючи, що ієрогліфів дуже багато. Якщо китаець в процесі спілкування неодноразово використовує ідіоми, це свідчить про його високий рівень освіченості. Китайські політики та інші високопоставлені особи, підприємці полюбляють прикрашати свою

промову 成语 демонструючи цим свій високий рівень освіченості та культури. Навіть перекладач, який використовує ідіоми (ченюй), завжди викликає повагу з боку китайців. Окрім того, використання ідіом ще економить ваш час. Замість того, щоб пояснювати певну подію чи явище, можна сказати 4 ієрогліфи, які повною мірою передадуть зміст вашого висловлення.

Приклади цікавих ченюй (成语):

1. 扪心自问 (men xin zi wen) — запитати свою совість, запитати у самого себе;
2. 名震一时 (ming zhen yi shi) — ім'я чиє прогрімало, одержати велику популярність;

3. 小题大做 (xiao ti da zuo) — робити з мухи слона;
4. 温故知新 (wen gu zhi xin) — повторення — мати навчання;
5. 赏心悦目 (shang xin yue mu) — одержати естетичну насолоду;
6. 循循善诱 (xun xun shan you) — бути терплячим і досконалим наставником (учителем).

Китайські ідіоми — скарб китайської нації, яким її представники дуже пишаються. Ці вирази присутні в усному мовленні, художніх творах, їх чути скрізь! А деякі шанувальники каліграфії навіть пишуть їх на асфальті у парках, занурюючи великий пензлик у відро з водою. Це вражає, захоплює, і, найголовніше, — є ще одним маленьким кроком на шляху до розуміння цієї великої та загадкової нації. ■

